

WEES NIET BANG!
PAASMORGEN 16 april 2017

Overweging bij Matteüs 27,62 – 28,19 en *De rode vogel* (1959)
van Astrid Lindgren, bewerkt door Lieke van Duin

Deze maand las ik in de Dominicuskrant een prachtig artikel van een van onze gemeenteleden over de verloochening van Petrus zoals die te horen is in de Mattheüs Passion van Bach.* Iedereen die werkelijk meegaat in het verhaal en in de muziek, voelt de emotionele afgrond waarin Petrus zich verliest als de haan eenmaal heeft gekraaid: 'Und ging heraus, und weinete bitterlich', zingt de evangelist. Daarna kan er even niets meer worden gezegd. De stilte vult zich met de aria *Erbarme dich*. De muzikaal-emotionele betrokkenheid van de luisteraar, schrijft de auteur, is niet alleen een kwestie van meevoelen, maar leidt tot een inzicht. 'Elke keer als ik in de Mattheüs die aanzet van de strijkers hoor in dat onbeschrijfelijke *Erbarme dich*, dan denk ik dat Bach het verhaal van Petrus ook *begrepen* heeft.' Wat er gebeurt met Petrus, gebeurt op een bepaalde manier met ieder van ons. Zijn plotseling berouw is herkenbaar als een algemeen menselijke ervaring. Zoiets mag een wonder heten. Daarom bepleit het artikel dat wij het verhaal *niet* reduceren tot 'alleen maar een verhaal': 'Wonderen mogen wonderen blijven. Soms gebeurt het dat achter een verhaal dat als een wonder staat opgetekend een *werkelijkheid* schuilgaat, die *begrepen* kan worden.'

Geldt dit ook voor het Paasverhaal dat we zojuist in een soort drieluik hebben beluisterd? In de beide zijluiken het beeld van angstige machthebbers die vooral bezig zijn om met list, bedrog en omkoping de bestaande maatschappelijke orde te handhaven. Dat is herkenbaar. In het centrale deel een schitterende, in het wit geklede engel, die verschijnt aan de vrouwen bij het graf en die hen aankondigt dat Jezus uit de dood is opgewekt. Dat is veel minder begrijpelijk. Moeten we daarom doen alsof dit 'alleen maar een verhaal' is en dus geen werkelijkheid? Daar heb ik moeite mee. Ook al is het geloof in Jezus' opwekking uit de dood nog zo weerbarstig, ik wil ervan uit blijven gaan dat ook in dit verhaal een werkelijkheid schuilgaat die begrepen kan worden, dat het een getuigenis is van een reële ervaring, een gebeuren waarvan de auteurs hebben aangevoeld dat het van doorslaggevende betekenis was voor hun leven.

Meteen vanaf het begin van het Matteüs-evangelie wordt Jezus afgeschilderd als de Messias van het Joodse volk, de zoon van David die de vervulling is van de belofte die al bij de profeten te horen was: 'De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, men zal hem de naam Immanuel geven, wat betekent *God met ons*'. Het verloop van Jezus' levensverhaal, zoals in Matteüs verteld, is tot en met het einde dat we vandaag horen de uitkomst van deze belofte van trouw. Het moest zo gaan en het is ook zo gegaan. Zo'n noodzakelijk verloop heeft voor ons iets vreemds, maar toch spreekt het verhaal mij hiermee juist ook aan: het gaat over de enige ware God van het verbond, Ik-zal-er-zijn, die door alle dwalingen, onwaarheid en ongeloof heen, ja, zelfs door de dood heen, bij ons zal zijn. Hij gaat niet *om* de dood heen, want dood is dood, maar er *door* heen. *Uit* de dood opgewekt. Maar dan, des te meer: wat is in dit wonder dan de werkelijkheid waarin je echt geloven kunt?

Mij valt in het hele Matteüs-evangelie op dat Jezus' optreden steeds heftige emotionele reacties oproept bij de mensen die met hem in aanraking komen. Vooral bij zijn leerlingen is dat te

merken. Hem volgen gaat niet zonder grote twijfel en ook niet zonder huiver en vrees. Daarom is er die steeds herhaalde bemoediging van Jezus: 'Wees niet bang!' We horen het al in hoofdstuk 10, in de lange redevoering waarin hij zijn leerlingen duidelijk maakt wat hen te wachten staat: 'Denk niet dat ik ben gekomen om vrede te brengen, ik stuur jullie als schapen tussen de wolven; wees niet bang voor de machten die je naar het leven staan, want wie zijn leven verliest omwille van mij, die zal het vinden; weest dus niet bang!' De leerlingen hebben dat goed gehoord, ze zijn zich bewust van de moeilijkheden die het oplevert om Jezus te volgen, en ze hebben voor hem gekozen. En toch, nu hij dood en begraven is, trekken ze zich terug, teleurgesteld, hun hoop vervlogen. Alleen de twee Maria's waken trouw bij zijn graf. De hogepriesters en de soldaten hebben de rijen gesloten. In deze stemming van verslagenheid *gebeurt* er iets. Maria van Magdala en de andere Maria – juist zij, de vrouwen rondom Jezus, worden aangesproken. En ook nu weer, in de eerste plaats bemoedigend: 'Wees niet bang, hij is niet hier, hij is tot leven gewekt, ga het snel zeggen tegen zijn leerlingen!' Dit is niet de mededeling van een feit, maar een oproep. En die oproep werkt ook: 'Vol angst en met grote vreugde, zo staat er, gingen zij weg van het graf'. Angst én vreugde tegelijk. En van daaruit: op weg gaan, niet bij de pakken neerzitten.

De herkenbare werkelijkheid in dit verhaal is hier toch, op de eerste plaats, die vreemd-
tegenstrijdige emotionele lading, van angst en vreugde tegelijk? Die zet hen letterlijk in
beweging. En uit die beweging komt de nieuwe ontmoeting met Jezus voort en de wederzijdse
begroeting: ze gaan naar hem toe, grijpen hem bij de voeten, vallen op de knieën. En dan klinkt
opnieuw: 'Wees niet bang, ga vertellen aan de leerlingen, ze zullen mij zien...'

Herkenbaar vind ik ook de omvormende betekenis van die schijnbaar tegenstrijdige emoties, in
een situatie waarin alles, het *hele* bestaan zoals je dat als mens kunt ervaren, op het spel staat.
Waarin je, zoals Petrus, in een flits van helder bewustzijn, de grond onder je voeten verliest en er
tranen vloeien. Of, zoals moderne filosofen soms heel duidelijk kunnen maken, zo'n moment
waarin je de existentiële leegte voelt, een 'Sein-zum-Tode', waarin je, toch, levend, voelend,
denkend, bestaat. Op zulke momenten kun je ook een soort zekerheid krijgen dat leven, het
leven zoals je dat zelf ervaart, in je en om je heen, het leven waaraan je deelneemt – dat dat leven
groter, kosmischer, veelomvattender is dan de dood die ook jou onvermijdelijk ooit zal treffen.

Mooi vind ik in de bijbel dat die emotionele bewegingen niet alleen innerlijk blijven, maar zich
ook lichamelijk manifesteren. De vrouwen vallen op hun knieën als ze Jezus zien én ze laten zich
in vreugde oprichten, ze gaan op weg. Abraham ervaarde ook zoiets, toen hij, tegen alle
verwachting in, op veel te hoge leeftijd, door God rechtstreeks werd aangesproken met de
belofte van een eigen zoon, het begin van een nieuw en talrijk nageslacht: uit vrees wierp hij zich
op de aarde neer én hij lachte, zo staat er in Genesis (17,17). Die twee bewegingen, van vrees en
vreugde tegelijk, die vormen soms plotseling, in een gebeuren dat je overkomt, de verticale
ruimte, de diepte- en hoogte-dimensie in ons bestaan, waarin wij, tegen alle verwachting in, een
nieuwe hoop en een nieuw leven geschonken krijgen. De bijbel benoemt dat fysiek: een nieuwe
geboorte, een nieuwe schepping, een ervaring waarin je zelf wordt omgevormd en ook de
wereld om je heen zich vernieuwt. Het gebeurt in een ontmoeting of in een belangrijke
gebeurtenis, die je nederig maakt en tegelijk opwekt. Het is misschien niet in de moderne zin
kenbaar, maar wel: een lichamelijk en emotioneel geladen inzicht dat 'leven' je ten diepste
geschonken is en dat juist hierin iets vreeswekkends schuilgaat dat tegelijk een groot
vertrouwen geeft, dat je kunt ervaren als een nieuwe toekomst, een nieuw licht dat alles anders
maakt. Zelfs zo dat wij hier kunnen zingen, alsof wij zelf de opgestane Christus zijn:

De steen is weggerold.
Ik ben uit de grond opgestaan.
Mijn ogen kunnen het licht verdragen.
Ik loop en struikel niet.
Ik spreek en versta mijzelf.
Mensen komen mij tegemoet -
wij zijn in bekenden veranderd.

Deze Paaservaring nodigt mij uit, spoort mij aan om echt met andere ogen, vanuit de vreugde die in mensen leeft, te kijken naar de werkelijkheid, om steeds opnieuw, in iedere situatie en in iedere relatie, te zoeken naar dat nieuwe, andere, vroege licht, dat er al is en waarvan ik vurig hoop dat het ooit een definitief eind zal maken aan alle duisternis, aan alle gevangenschap, aan alle haat en onrecht in de wereld. Op deze manier kijken, met andere ogen, betekent ook doen en in praktijk brengen wat Jezus deed, daar waar je dat kunt: mensen bevrijden, de ruimte maken waarin zij tot hun recht kunnen komen.

Laten we gaan doen wat Anna en Mattias deden, in het verhaal dat Lieke vertelde: de rode vogel achterna. Laten we op weg gaan, als door een engel aangestoten, naar dat onwaarschijnlijk visioen dat eerst nog een droom lijkt, maar werkelijkheid wordt. Het is nu eerst aan ons: 'Ontwaakt, gij die slaapt, sta op uit de dood.' Laten we elkaar goed aankijken, stilletjes lachend, en van elkaar weten. Dan kunnen wij, bij alle verschillen die er zijn, in bekenden veranderen. Dan durven wij het aan, samen, om de deur van gevangenschap, van angst en slavernij, achter ons te sluiten, om hem nooit meer te hoeven open doen. Zo moge het zijn.

Germain Creighton

* Berry Vorstenbosch, *Het mirakel van de haan*, Dominicuskrant, april 2017